

ЩЕ БЪДЕ ЛИ ПРЕИМЕНУВАН ВРЪХ МУСАЛА НА ХИЛЕНДАРСКИ ВРЪХ?

Пело Михайлов
Аграрен университет, Пловдив

IS MUSALA PEAK TO BE RENAMED HILENDARSKI PEAK?

Pelo Mihaylov
Agrarian University, Plovdiv

The article presents various interpretations of the name of Musala Peak. The discussion focuses on Anton Strashimirov's idea that the peak be named after Paisii Hilendarski as well as the way that could be done. It has been analyzed whether that could generally lead to the renaming of Musala.

Key words: Musala Peak, Paisii Hilendarski, oronym

Целта на публикацията е да установи необходима ли е промяна на името на връх *Мусала* и ако отговорът е „да“, възможно ли е да бъде наименуван *Хилендарски връх* в памет на Паисий Хилендарски (1722 – 1773). В основата на изследването стоят интервю на политика Волен Сидеров, статия на писателя Антон Страшимиров и фактът, че през 2012 г. се отбелязва 250-годишнината от написването на „История славянобългарска“.

През 2010 г. в протоколно интервю за вестник „24 часа“ лидерът на партия „Атака“ Волен Сидеров, коментирайки поведението на изселническата организация „Бултюрк“, между другото казва: „Предлагаме например вр. Мусала да се прекръсти с българско име. Първанов може с указ да го направи.“

Въпрос: Как да се казва?

– За това ще се проведе дискусия. Има истории и компетентни хора, които да кажат. От турското иго са останали и други имена на селища, реки и местности. И те трябва да се сменят...“ (Велкова 2010).

Няма съмнение, че провокативното заглавие на интервюто „*Волен Сидеров: Да сменим името на Мусала – турско е*“, е на редакцията на вестника. Именно то предизвика все още нестихващ дебат в обществото.

Настоящата статия се явява като част от търсената от Сидеров дискусия.

Промяната на името Мусала не е новост. От 1949 до 1962 г. върхът се е наричал *Сталин*, като преименуването му е станало приживе от епоним (по фамилното име на Йосиф Висарионович Джугашвили – Сталин) (6.XII.1878–5.III.1953).

Какво означава името „Мусала“?

Първ за значението му пише Иван Вазов: „*Името на тая планина повечето пишат и изговарят Мусалла, мнозина – Мусаллах... По-рано и аз го тѣй пишех, мислейки, че тая турска реч е съставена от Муса (Мойсей) и Аллах (Бог) – Мойсеев Бог! Но едвам сега, подир нарочна справка, аз видях, че първата форма на името е вярната, макар че с това то губи своето величествено значение и добива друго, доста строго. В турско-френския речник на Сани бей думата «Мусалла» е обяснена тѣй: «Публично място, дето се молят през лятото. Камък, въз който слагат ковчега, докато се молят за покоя на душата на умрелия, преди да го заровят»¹. Узнах, че при всяка джамия съществува такава плоча: «мусала таши», за слагане мъртвите“ (Вазов 1901: 144 – 145).*

В подкрепа на второто тълкувание се изказва и Антон Страшимиров: „*«Мусаллах» на турски значи «отдаване на Бога». Така се нарича поставената върху два възправени каменни стълбове плоча, върху която мохамеданите опяват своите мъртъвци... Турците... огледали... с наблюдателно око най-високото планинско чело в нашия полуостров, оприличили са го на обичайната у тях плоча за опъване на мъртъвците и така са го назвали – «Мусалла»“ (Страшимиров 1930: 111 – 113).*

Значенията на думата *мусала* се потвърждават в няколко по-късни речника. В турско-българския речник на БАН е записано: „**musalla** араб. място за молитва; **musalla taşı** мох. голям камък, върху който се поставя ковчегът с мъртвец през време на погребалния обред“ (Романски, ред. 1952: 377; Романски, ред. 1962: 383). В изданието в Анкара турско-български речник е коментирана само думата *мусала таишъ*: „**musalla taşı**: голям камък, върху който се поставя ков-

¹ Преводът на френския текст е според Колев 1986: 11.

чегът с мъртвец през време на погребалния обред“ (Сюлейманоглу 2007: 64). В Академичния турско-български речник думите са пояснени така: „**musalla** *същ. ар.* мусала (място за молитва на открито); мусала (място в джамията за поставяне на покойника и за молитва пред него); **musalla taş** *същ.* мусала-ташъ, пригробен камък (за покойника)“ (Добрев, ред. 2009: 935).

Две от трите тълкувания на Павел Делирадев също са свързани с място за молитва: „*На арабски думата Мусала се пише с две ле-та и значи: а) открито място, годно за молитва; б) каменна поставка в джамията, върху която се слагат мъртъвците; и в) високо място, откъдето муезининът вика правоверните за молитва. Рилският първенец е наречен Мусала, защото е високо, много високо и най-високо място, годно не само за призоваване правоверните към молитва, ала и за извършване на самата молитва, стига да им помогне Аллах да се качат на него*“ (Делирадев 1936: 10–11).

С молитва са обвързани и тълкуванията на журналистката, най-често призоваваща за преименуване на върха, Магдалена Ташева, която пише: „*Значението на Мусала е ясно – място за ислямска молитва на открито или молитвена зала*“ (Ташева 2010: 8; Ташева 2011: 18).

Интересна е интерпретацията на името от Светослав Колев: „*Арабската дума мусалла произлиза от съществителното салат – молитва. Тя е производна, изникнала по законите на словообразуване на думи за място. Подобно явление има и на български при думите с наставка «-ще»: пладне > пладнувам > пладнище; игра > играя > игрище. Като съществително означава открито място, където правоверните се събират за дружна молитва. Като прилагателно има смисъла на молитвен, например молитвен килим, молитвена розозка, молитвен камък, молитвен площад*“ (Колев 1986: 11; Колев 2006: 9; вж. и Колев 1971: 9). Оттук той прави тълкувание, добило голяма популярност, защото фигурира в трите издания на книгата му за Мусала: „*Не изглежда прекалено неправдоподобно предположението, че рилските юруци, закърмени с предислямски суеверия, от една страна, и мюсюлмански обреди, от друга страна, потърсили свое място за дружни молитви. Изглежда също логично изборът им да се е спрял на най-личния от чаловете, по които пасели стадата си. Така може би още в първите десетилетия от преселването си на Балканите намерили своята свещена планина и своята мусала, където се събирали, за да правят жертвоприношения... Под този зрителен ъгъл арабското име Мусала би могло да се преведе като молитвено място, молитвено сборище или малко по-разширено – като молитвен*

врѣх, жертвен врѣх“ (Колев 1986: 12 – 13, Колев 2006: 10 – 11; вж. и Колев 1971: 10 – 11).

Светослав Колев трикратно цитира чешките географи Арнощ Черник и Йозеф Секира, които превеждат името като „Аллахов трон“ (Колев 1971: 5; Колев 1986: 9; Колев 2006: 7). Но във второто и третото издание на книгата си за Мусала Колев отхвърля твърдението: „Срещу становището... може да се възрази веднага. На арабски трон не е мус, а курси..., а предлогът към е на арабски ла“ (Колев 1986: 10, Колев 2006: 8).

И други изследователи свързват името Мусала с Бог (Аллах).

При първия си опит да го тълкува Антон Страшимиров пише, че „най-високият и царствен врѣх от планините на Балканския полуостров [турците] са нарекли Мусала, т.е. Мус-Аллах – Велик Бог“ (Страшимиров 1925). Според Методи Георгиев „тълковници и учени твърдят, че в превод началният смисъл на думата означавал «най-близо до бога»“ (Георгиев 1961).

Иван Батаклиев пояснява, че „името... е дадено от някогашните пастири юруци... Може би има произхода си от израза «Мус аллах», което означава «Към аллах» («към бога»). По онова време споменатите кръстници едва ли са могли да измислят по-подходящо име на най-високия планински врѣх у нас“ (Батаклиев 1970).

Версия за връзка с бога публикува и Живко Радучев: „някои автори смятат, че върхът е наименуван от пастирите юруци, които като мохамедани са си служили с доста арабски думи, особено с такива, отнасящи се до религията. И тъй като преобладава схващането, че името Мусала е свързано с арабската дума «аллах», повечето автори го превеждат «към бога» или «близо до бога» (Радучев 1984: 173 – 174; Радучев 1988: 118).

Второто от двете тълкувания на езиковедката Юлия Кирилова също насочва към Аллах: „Името е свързано с религиозния обред намаз. Намазът е молитва, отдаване на почит към бога, която вярващите мюсюлмани извършват рутинно 5 пъти на ден. Той може да се отслужва и при специални поводи. Името Мусала е представено в речниците главно с две значения: «1. Място в джамиите, където се извършва намаз при погребение; 2. Място на открито, подходящо за извършване на намаз». Възможно е втората част от това име да е името Аллах. Първата съставка мус може да е форма на арабския глаголен корен «мсс» с най-общо значение «докосвам, допирам». Така тълкуването на Мусала би могло да е «докосващ бога»“ (Кирилова 2010: 21).

Специално внимание заслужава мнението на двама езиковеди – Моско Москов и Борис Симеонов, които независимо един от друг и в една и съща година правят сходно тълкуване на името Мусала – *властващ, господстващ, доминиращ*. Москов е по-подробен: *„Първите негови покорители след падането на България под османско робство... го нарекли с арабската заемка в техния език мусаллат – «дадена му е воля да властва, предоставена му е власт; господстващ, властващ, доминиращ»... Формата мусаллат представлява страдателно причастие, образувано с представка му- от арабския глагол салита, салута (корен с-л-т) със значение «господствам над нещо, вземам власт над нещо, налагам волята си, говорейки, имам остър език». От същия корен са образувани и думите султе, султан «власт, господство, управление, властител», като втората е заета в турски като царска титла. Следователно Мусала и султан са сродни думи от един и същ корен... Характерната за книжовния османски език арабска заемка мусаллат с течение на времето е отпаднала от говоримия език и запазена като име на върха, става неясна. Местното турско население край Рила по аналогия я заменя с друга почти еднаква по звуков вид заемка – мусалла – «място за молитва, молитвеница», образувано от арабския глагол салла «моля се», която като религиозен термин се е запазила в съвременния турски език. Досегашното обяснение, че върхът е наречен направо с думата мусалла «място за молитва», е неприемливо, понеже географският и историческият (не са строени молителници) ареал на върха не оправдава назоваването му с такава дума. Обратното, географският ареал на върха Мусала – властващ над другите върхове, най-висок между тях – подхожда изключително точно на предложеното обяснение“ (Москов 1967).*

Симеонов е по-кратък, но тълкуванието му е идентично: *„Мусала, Мусалат, безспорно от арабски произход, в многобройните арабски диалекти [e] преминала у нас чрез турски. Musallat означава «господстващ, доминиращ, най-висок», какъвто е в действителност и връх Мусала“ (Симеонов 1967: 197).*

С причастиято като глаголно-именна форма е свързано и тълкуванието на М. Христов: *„В арабски мусалла значи «място за молитва». С това значение думата е минала в турски... В арабски има и причастна форма (сегашно действително причастие) мусален, в разговорна реч мусалли, което значи «молец се, който се моли». В думата първата част «му» е като представка, а втората е от арабския глагол салла – моля се. Ето от тези значения – място за*

молитва или молец се, иде старото име на рилския първенец“ (Христов 1961).

Още един автор приема името Мусала за арабско, но не го тълкува: „Според нашия турколог Владимир Тодоров-Хиндалов **Мусала** е арабска съществителна дума и трябва да е преминала в тюркските говори заедно с мохамеданството, както много византийски и еврейски думи съпътстваха разпространението на християнството“ (Делирадев 1936: 10²).

Лиляна Димитрова-Тодорова смята името Мусала за турско. Тя го класифицира в групата „**Ороними от османотурски произход**“ и пише: „Броят на планинските названия от турски произход не е голям. Това се дължи на факта, че османските турци, както и тюркските племена, са предпочитали равнините пред труднодостъпните и неплодородни планински местности. Турските ороними са останали предимно от юруците – тюрски номадски пастирски племена, обитавали през летните месеци високите планински дялове на някои планини. Такива са оронимите Белмекен, Бузлуджа, Ел тепе, Кара тепе, Картала, Мечит, Мусала и пр.“ (Димитрова 2011: 145).

Тракийска версия за произхода на името лансира Павел Делирадев, който пише: „Според устно изказано пред мен мнение, покойният г[осподин] Баласчев смяташе, че името Мусала е от тракийски произход и че е образувано от думите **муса** – бързо, и **сала** – движение, течение, във връзка с буйните ветрове, които бушуват по високия връх“ (Делирадев 1936: 9 – 10). Ще отхвърля това тълкуване по две причини. Първо: самият автор – историкът и археологът Георги Баласчев (1869 – 1936), не е успял приживе да го публикува, за да може да приведе доказателства за него. Второ: трудно може да се обясни изпадането на втората сричка „**са**“ в съчетанието **муса-сала**.

Тракийска версия обаче донякъде приема Светослав Колев, който трикратно разказва следното: „В... смисъл на «върховен съдник», «арбитър» е чувал да се употребява думата мусала нашият известен художник график... професор Васил Захариев. В една сказка... през 1969 г. [той] съобщи, че преди години в родния му град Самоков е слушал многократно как, когато между слезлите от летните си пащица на пазара каракачани изниквал спор, те се отнасяли до някой свой старейшина с думите:

– Янко кехая, ти ще ни бъдеш мусала. Ти ще отсъдиш!“ (Колев 1971: 8; вж. и: Колев 1986: 6 – 7, Колев 2006: 6).

² В книгата си „Мусала“ Павел Делирадев не посочва откъде е взел мнението на Хиндалов.

Във второто и третото издание на книгата си за Мусала Колев продължава със следния коментар: „*Както е известно, мнозина наши изследователи са на мнение, че каракачаните са потомци на траките и че в говорите им могат да се открият тракийски елементи... Не е невъзможно думата мусала, имаща смисъл на съдник, арбитър, да е остатък от езика на някое тракийско племе. Това предположение обаче усложнява още повече загадката, защото трудно можем да обясним как съществителното се е превърнало в название на върха*“ (Колев 1986: 7, Колев 2006: 6).

Прабългарската версия за произхода на името, изказана от Божидар Димитров, ще спомена единствено заради научната коректност: „*Името [Мусала] едва ли е турско, най-вероятно е от прабългарски произход. Още повече че турци не са се заселвали нито във високата Рила планина, нито в непосредствените ѝ околности*“ (Димитров 2010).

Ще обобщя, че според публикуваните различни тълкувания *Мусала* означава:

- място за молитва на открито, открито място, където правоверните се събират за дружна молитва, молитвено място, молитвено сборище;
- (в исляма:) голям камък, върху който се слага ковчегът, докато живите се молят за покоя на душата на умрелия;
- молитвен връх, жертвен връх;
- високо място, откъдето мюезинът вика правоверните за молитва;
- молещ се;
- молитвена зала;
- велик бог, отдаване на бога, към бога, най-близко до бога, докосващ бога;
- властващ, господстващ, доминиращ, най-висок;
- върховен съдник, арбитър.

Най-мотивирано звучи тълкуванието на Москов и Симеонов за ’властващ’, ’господстващ’, ’доминиращ’, ’най-висок’. Възможно е също името да се тълкува направо от турската дума **musalla** ’място за молитва’.

Колкото тълкувачи, толкова и тълкувания. Прав е Светослав Колев, който още преди 41 години е написал: „*Незнайните кръстници на балканския първенец са отнесли със себе си тайната за точното значение на името. Днес можем да правим само догадки върху неговия*

смисъл“ (Колев 1971: 4). Категорично е само едно – името е от арабски произход, а впоследствие думата е проникнала и в турския език.

В такъв случай Волен Сидеров е прав. След като наименованието е от чужд произход, уместно е да се замени с българско име.

След консултациите си с президента Росен Плевнелиев на 22.ІІІ.2012 г. Сидеров поиска името Мусала, след съответна дискусия, да се промени на Свети Иван Рилски, духовния покровител на България, православния светец, тачен от всички страни в православния свят³.

В неподписана статия във вестник „Атака“ се предлага „*първенецът на Рила, най-високият връх на Балканите, да носи името на аналогичен връх в българската история, литература или вяра. Как ще бъде наречен – дали на Свети Иван [Рилски] – покровителя на българската нация, дали на най-великия българин Васил Левски (понисичкия старопланински връх, който носи сега това име, може да бъде преименуван), или на Цар Борис Покръстител, или Вазов връх, или ще се казва Преображение, не е толкова важно. Имаме специалисти по онимна политика, историци, езикови археолози, които да изберат най-доброто. Включването на това име в географски атласи, карти, регистри ще направи световноизвестна тази личност или събитие, представляващо връх в цивилизацията на българите*“ (Нашите земи 2012: 13, вж. и: Ташева 2010: 8; Ташева 2011: 18).

Две от имената – Свети Иван и Левски, трябва веднага да се отхвърлят с два мотива. Първият – не бива да се дава вече съществуващо название (Свети Иван и Левски) на друг обект, а по-старото име да се променя, защото ще настъпят сериозни обърквания. Вр. Левски има в Стара планина, в Рила пък вече има връх Свети Иван. Намира се в Белмекенския дял на Източна Рила, югоизточно от с. Костенец и е висок 1165 метра (Радучев 1984: 228). Вторият – предложенията за нови имена на Мусала, състоящи се от повече от една дума – Свети Иван, Васил Левски, Цар Борис Покръстител, са нефункционални, защото впоследствие от тях трябва да се образуват прилагателни, за да се преименуват и няколкото географски обекта, съдържащи в името си **Мусаленски (-а, -о)**: река Мусаленска Бистрица, Мусаленски дял, седемте Мусаленски езера, Мусаленски циркус и Мусаленско било (вж. Радучев 1984: 175 – 176).

И тук ще се позова на идеята на писателя Антон Страшимиров. През 1930 г. той предлага „*да се преименува върхът Мусала например на «Будител», ако не и пряко «връх Паусий»*“ (Страшимиров

³ Novini.bg, 22.03.2012 <<http://www.novini.bg/video/1909-сидеров-да-прекръстим-връх-мусала-на-св-иван-рилски.html>> (30.IX.2012).

1930: 115) в памет на Паисий Хилендарски. Предложението най-вероятно е своеобразен „поклон“ на автора към съюза „Отец Паисий“⁴, в чийто едноименен печатен орган е публикувана статията на Страшимиров. Защото 5 години по-рано той предлага друго име за върха: „*Защо най-после «Мусала» да не наречем например «Светители»? Върховната поднебна висота в нашия полуостров може достойно да се осмисли с родените в страната ни всеславянски учители*“ (Страшимиров 1925). Интересно е, че съвременникът на Страшимиров – географът Гунчо Гунчев, не е изтъквал правилно номинацията. Според Гунчев „[Страшимиров] предлага... *«Мусала» да се нарече «Светители» в чест на Св. Иван Рилски и редица други просветители, родени около Рила*“ (Гунчев 1931: 32), докато името *Светители* ясно е обосновано в словосъчетанието „*всеславянски учители*“, което визира братята Кирил и Методий.

Какво да бъде новото име на Мусала, което да е свързано с Паисий Хилендарски? Възможните названия са няколко: Паисий, Отец Паисий, Паисий Хилендарски, Хилендарски връх. Отхвърлям второто и третото име заради нефункционалността им, когато от тях трябва да се образуват прилагателни. Смятам за най-приемливо последното – *Хилендарски връх*. В българската топонимия не са рядкост ороними от вида прилагателно плюс апелатива *връх*. Такива са например първенецът на Витоша *Черни връх*, най-високата точка на Ездимирска планина *Големи връх* (Николов 1997: 83 – 84), *Силни връх* в Земенска планина (Николов 1997: 107), първенецът на Малешевска планина *Ильов връх* (Николов 1997: 130), *Тодорин връх* в Пирин (Николов 1997: 154), най-високата точка на планината Славянка *Гоцев връх* (Николов 1997: 165) и др. Изобилни са примерите на такива наименования и в самата Рила: *Ангелов връх* (Радучев 1984: 16–17), *Додов връх* (Радучев 1984: 82), *Павлев връх* (Радучев 1984: 187), *Радовишки връх* (Радучев 1984: 206), *Царев връх* (Радучев 1984: 278), *Шшиманов връх* (Радучев 1984: 295) и др.

Евентуалната „двойна“ мотивация на новото име и по Хилендарския манастир в Света гора лесно може да бъде разсеяна, когато в указа на Президента изрично бъде записано: „На основание на чл. 98, т. 13 от Конституцията на Република България преименувам връх

---

⁴ Всебългарски съюз „Отец Паисий“, създаден на 16 окт. 1927 с цел да съдейства за националното обединение на българския народ, да се бори срещу несправедливия Ньойски договор (1919), да запознава европейското обществено мнение с българския национален въпрос. Ръководители: митрополит Стефан I и проф. Г. П. Генов. Съюзът издава списание „Отец Паисий“ (1928 – 1943). Разформирован е през септември 1944 г. (Гюзелев, ред. 2012).

Мусала в Рила на Хилендарски връх⁵, в памет на Паисий Хилендарски (1722 – 1773)⁶.

Прилагателните за другите географски обекти, подлежащи на преименуване, ще бъдат съответно **Хилендарски (-а, -о)**: река *Хилендарска Бистрица*, *Хилендарски дял*, седемте *Хилендарски езера*, *Хилендарски циркус* и *Хилендарско било*.

Преименуването на Мусала в Хилендарски връх обаче е затруднено от обективна и субективна причина.

Обективна е липсата на ясен законодателен път, по който да стане това. Последният цялостен закон по темата е Указ № 1315 за наименованията, обнародван през 1975 г. В него се казва:

Раздел I. Общи разпоредби

Чл. 1. (1) Този указ урежда наименоването и преименуването на обекти от национално и местно значение...

Раздел II. Обекти от национално и местно значение

Чл. 7. От национално значение са следните обекти:

1. планини, планински дялове, върхове, възвишения...

Раздел III. Ред и органи за наименоване и преименуване на обекти

Чл. 9. (1) Обектите от национално значение се наименоват и преименуват от Държавния съвет...

Чл. 11. (1) Предложения пред Държавния съвет за наименоване и преименуване на обекти от национално значение могат да правят централните ръководства на обществените организации, ведомствата и изпълнителните комитети на окръжните народни съвети...

(3) Предложенията трябва да бъдат обосновани – да съдържат сведения за обекта и причините, които налагат да се наименова или преименува.

(4) Гражданите могат да дават мнение за наименоване и преименуване на обекти пред органите по предходните алинеи...⁶ (Указ 1975: 1).

⁵ По време на представянето на доклада на 2 ноември 2012 г. бях запитан: *А не е ли Хилендар гръцка дума?* Единственото тълкувание до този момент е на Михаил Ковачев: „Думата хилендар на гръцки език значи уста на лъв“ (Ковачев 1967: 85). Т. Балкански и М. Парзулова предполагат, че Хилендар първоначално е бил топоним, на мястото после е построен манастирът, по чието име Паисий става известен с еклезиоантропонима *Хилендарец* : *Хилендарски*, ’бил монах в Хилендар, дошъл от Хилендар’ (Балкански 2008: 173). В случая обаче предложението за *Хилендарски връх* се явява мемориален ороним по личността на Паисий, без на това да пречи гръцкият произход на името Хилендарски.

⁶ Указ № 1315 за наименованията // *Държавен вестник*, № 55, 18.VII.1975, с. 1.

Съгласно с Решение № 9 на Конституционния съд от 1993 г.⁷ (Решение 1993: 2). Указ № 1315 е престанал да действа през 1990 г. след влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Конституцията на Народна република България⁸ (Закон 1990: 4). Администрацията на президента Желю Желев обаче се позоваваше на негови текстове чак до 1996 г. и ги вписваше в мотивите на указите за преименуването на населени места.

В момента единственият законов текст по темата е член 98, точка 13 от Конституцията на Република България, който гласи: „Президентът на републиката наименува обекти с национално значение и населени места“. Но няма яснота кой може да внася предложения пред президента за преименуване на обектите с национално значение. Липсата на точна законодателна норма относно механизма за преименуването на други географски обекти от национално значение, различни от селищата, задълго блокира желанията на различни гласове от българското общество за промени в топонимията. Необходимо е Народното събрание в кратък срок да приеме закон за преименуване на населени места и на обекти с национално значение.

Субективната причина пък е отсъствието на политическа воля. За да мисля така, освен политическото говорене, което се разрази след интервюто на Сидеров, основание ми дава и едно косвено доказателство. След политическите консултации между Росен Плевнелиев и Волен Сидеров на 22.ІІІ.2012 г. всички интернет медии изведоха в заглавията на репортажите си искането на Сидеров да се преименува Мусала на връх Свети Иван Рилски. Само в сайта на президента в съобщението за състоялите се консултации тази тема беше премълчана⁹. Според репортажите от пресконференцията Плевнелиев все пак е отговорил: „По отношение преименуването на каквито и да било обекти има комисия, тя ще се произнесе по всеки казус, който бъде поставен на дневния ред на институцията и след това аз като президент ще взема решение“¹⁰.

---

⁷ Решение № 9 на Конституционния съд. // *Държавен вестник*, № 47, 4.VI.1993, с. 2.

⁸ Закон за изменение и допълнение на Конституцията на Народна република България. // *Държ. вестник*, № 29, 10.IV.1990, с. 4.

⁹ Приключи „месецът на политическите консултации“, инициран от президента Росен Плевнелиев, 22.03.2012, <<http://www.president.bg/news.php?id=4606>> (30.IX.2012).

¹⁰ Инф. агенция „Стандарт“, 22.03.2012, <http://www.standartnews.com/bulgariya--politika/musala_da_stane_na_sv_ivan_rilski_predloji_siderov_na_plevneliev-141077.html> (30.IX.2012); ♦ Бълг. нац. радио, 22.03.2012, <<http://bnr.bg/sites/horizont/Politics/Bulgaria/Pages/2203AtakaPlevneliev.aspx>> (30.IX.2012).

Коректно трябва да се каже, че едно от първите действия, които новият президент Росен Плевнелиев направи при встъпването си в длъжност през януари 2012 г., бе да издаде указ за създаването и на Комисия по наименоване на обекти с национално значение и населени места¹¹, каквато цели 10 години в предишните два мандата на Георги Първанов нямаше. Този орган ще се произнесе по всеки казус, но сам няма да инициира каквато и да е промяна.

Едва ли за преименуването на връх Мусала на Хилендарски връх ще има по-подходящ повод от 250-годишнината от написването на „История славянобългарска“, чествана през 2012 г. Но предложението за преименуване на върха, дошло от лидера на българската националистическа партия Волен Сидеров или от парламентарната група на „Атака“, не би било прието единодушно от различни партии и прослойки на българското общество.

Каузата би била успешна, ако интелектуалният елит на това общество, бил той в лицето на Академическия съвет на университета, носещ името на Паисий Хилендарски, или в лицето на Организационния комитет на научната конференция, посветена на 250-годишнината от написването на „История славянобългарска“, мотивирано предложи на Президента преименуването на вр. Мусала на Хилендарски връх, задължително свързвайки го с кръглата годишнина от сътворяването на Паисиевата история.

Така няма да се намери българин, който да е против това преименуване. И чак тогава, както преди 87 години го е написал Страшимиров, „*върховната поднебна висота в нашия полуостров достойно ще се осмисли*“ с името на онзи монах, накарал българския род да почувства, че „*история има и става народ!*“

ЛИТЕРАТУРА

Балкански 2008: Балкански, Т., М. Парзулова. *Имената на известни българи. Просопографичен антропонимикон*. Бургас: „Димант“, 2008.

Батаклиев 1970: Батаклиев, Ив. Побратими на облаците. // *Отечествен фронт*, № 8088, 4.X.1970.

Вазов 1901: Вазов, Ив. Мусала. // Вазов, Ив. *Видено и чуто. Разкази, спомени, пътешествия*. София: изд. на Хр. Олчевата книжарница, 1901, 95 – 158.

¹¹ Президентът Росен Плевнелиев подписа първите си укази, 24.01.2012, <<http://www.president.bg/news.php?id=4510>> (30.IX.2012).

- Велкова 2010:** Велкова, К. Волен Сидеров: Да сменим името на Мусала – турско е. (Интервю). // *24 часа*, № 198, 20.VII.2010, с. 13.
- Георгиев 1961:** Георгиев, М. Нека си остане Мусала. // *Отечествен фронт*, № 5384, 23.XII.1961.
- Гунчев 1931:** Гунчев, Г. Антон Страшимиров като географ и народовед. // *Антон Страшимиров. Личност и дело. 1872 – 1931*. Юбилеен сборник по случай 60-та година от рождението, чествувана на 15 ноември 1931 г. София, 1931, 26 – 46.
- Гюзелев, ред. 2012:** *Голяма енциклопедия България. В 12 тома. Т. 8. Момпан.* Гл. ред. В. Гюзелев. София: БАН, „Труд“, 2012.
- Делирадев 1936:** Делирадев, П. *Мусала*. София: „Гладстон“, 1936.
- Димитров 2010:** Димитров, Б. Урдовиза звучало турски – хайде Китен. Кутловица – селски, става Монтана. // *24 часа*, № 209, 31.VII.2010, с. 20.
- Димитрова 2011:** Димитрова-Тодорова, Л. *Собствените имена в България (Изследвания, анализ, проблеми)*. София: „Емас“, 2011.
- Добрев, ред. 2009:** *Академичен турско-български речник. 45 375 речникови единици*. Под ред. на Ив. Добрев. София: „Рива“, 2009.
- Кирилова 2010:** Кирилова, Юл. Леко замъгленият Бузлуджа и още 23 места от картата. // *24 часа*, № 209, 31.VII.2010, 20 – 21.
- Ковачев 1967:** Ковачев, М. *Българско монашество в Атон*. София: Синодално изд., 1967.
- Колев 1971:** Колев, Св. *Мусала. 1. изд.* София: „Медицина и физкултура“, 1971.
- Колев 1986:** Колев, Св. *Мусала. 2. изд.* София: „Медицина и физкултура“, 1986.
- Колев 2006:** Колев, Св. *Мусала. 3. изд.* София: „Картография“, 2006.
- Москов 1967:** Москов, М. Мусала – властуваш! // *Турист*, 1967, № 5, с. 14.
- Нашите земи 2012:** Атака: Да заличим турските имена от нашите земи! – *Атака*, № 10, 30.III.–5.IV.2012, 12 – 13.
- Николов 1997:** Николов, В., М. Йорданова. *Планините в България*. София: Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“, 1997.
- Радучев 1984:** Радучев, Ж. *Рила. Географски речник*. София: „Наука и изкуство“, 1984.
- Радучев 1988:** Радучев, Ж. *Рила. Пътеводител. 2. изд.* София: „Медицина и физкултура“, 1988.
- Романски, ред. 1952:** *Турско-български речник*. Под ръковод. на Ст. Романски. София: Изд. на БАН, 1952. Авт.: Н. Ванчев, Г. Гълъбов, Г. Класов, Тр. Попов, В. Шанов.
- Романски, ред. 1962:** *Турско-български речник*. Под ръковод. на Ст. Романски. 2. изд. София: „Наука и изкуство“, 1962. Авт.: Н. Ванчев, Г. Гълъбов, Г. Класов, Тр. Попов, В. Шанов.
- Симеонов 1967:** Симеонов, Б. Топонимия и география. // *Изв. на Бълг. географско дружество*, № 7 (17), 1967, 191 – 197.

- Страшимиров 1925:** Страшимиров, А. Pro domo sua. // *Развигор*, IV, № 184, 16.V.1925.
- Страшимиров 1930:** Страшимиров, А. География и народ. // *Отец Паусий*, III, № 8, 30.IV.1930, 111 – 115.
- Сюлейманоглу 2007:** Süleymanoğlu (Yenisoy), Н. *Türkçe-bulgarça sözlük*. Ankara: МЕМ, 2007.
- Ташева 2010:** Ташева, М. Защо град Кърджали трябва да носи това позорящо име, вместо собственото си – Жерково? // *Атака*, № 1467, 10.XI.2010, 8 – 9.
- Ташева 2011:** Ташева, М. Географските названия са геополитика. Най-високият връх на Балканите заслужава българско име. // *Дума*, № 31, 7.II.2011, с. 18.
- Христов 1961:** Христов, М. За името на планинския първенец. // *Отеч. фронт*, № 5382, 21.XII.1961.